

Ks. Marek Kluz

Wydział Teologiczny PAT, Tarnów

ZBAWCZY CHARAKTER MORALNOŚCI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ W NAUCZANIU JERZEGO ABLEWICZA BISKUPA TARNOWSKIEGO (1962-1990)

Niezwykłe istotnym zadaniem chrześcijanina jest nieustanne kształtowanie swojego życia moralnego. Trzeba jednak pamiętać, że właściwe odczytanie chrześcijańskiego życia moralnego jest możliwe dopiero po uwzględnieniu zbawczego dzieła Chrystusa. Był tego świadomy Pasterz Kościoła tarnowskiego Jerzy Ablewicz, dlatego kreśląc chrześcijańską wizję życia moralnego nieustannie w swoim nauczaniu wskazywał na Chrystusa, który jest dla człowieka jedynym ratunkiem. Dzięki Chrystusowi i Jego dziełu zbawczemu, chrześcijanin nie tylko dostąpił wyzwolenia z grzechów, ale również został wyniesiony do „nowego życia” i stał się też „nowym człowiekiem”. Ten dar „nowego życia”, dał więc ludziom zupełnie nową możliwość bliższej relacji z Bogiem, a tym samym prowadzenia życia chrześcijańskiego na miarę otrzymanego powołania.

I. DAR ODKUPIENIA W CHRYSZTUSIE I PRZEZ CHRYSZTUSA

Chrześcijańska koncepcja grzechu i jego skutków jako konsekwencji odrzucenia Boga oraz ustanowionego przez Niego porządku moralnego, powinna być zawsze odczytywana w kontekście prawdy o odkupieniu człowieka, dokonanej w Chrystusie i przez Chrystusa. Zdawał sobie z tego sprawę Biskup Ablewicz, dlatego grzechowi, który zagraża życiu moralnemu człowieka, przeciwstawił tajemnicę odkupienia, która w osobie Jezusa Chrystusa oznacza przemianę i wyzwolenie całego stworzenia spod panowania ciemności i zła. Grzech bowiem wprowadził człowieka na drogę moralnej degradacji i utraty takiego życia, jakie mu było przeznaczone z daru łaski. Pozbawiony własnej skutecznej pomocy duchowej człowiek potrzebował podniesienia i wyzwolenia z grzechu czyli zbawienia, które może być jedynie dziełem Boga.

Bóg jako dobry Ojciec nie pozostawił człowieka w stanie upadku. Wypełniając swoje zbawcze zamierzenie, Bóg wkroczył w historię ludzkości w sposób nowy i ostateczny. Posłał swego Syna w ciele, aby uwolnić ludzkość i cały świat spod władzy ciemności i pojednać go ze sobą.¹ Centralnym punktem w historii dziejów stało się zatem posłannictwo Chrystusa, Syna Bożego, który przyniósł na świat dar powszechnego zbawienia. „Tak Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy nie zginął, ale miał życie wieczne. Albowiem Bóg nie posłał swego Syna na świat po to, aby świat potępił, ale po to, by świat został przez Niego zbawiony”.² Ks. bp Ablewicz, opierając się na tym Janowym tekście, ukazał że Bóg przez swego Syna Jezusa Chrystusa wszedł w ludzką historię, by ją kształtować swą boską miarą i napełnić swą zbawczą obecnością.³

Jezus Chrystus jest Zbawicielem świata, ponieważ przyszedł, aby wyzwolić człowieka od tego podstawowego zła, jakie zaległo we wnętrzu człowieka i jego dziejach, poczynając od pierwszego złamania Przymierza ze Stwórcą. Jezus Chrystus sięga więc do korzeni zła w człowieku, a czyni to po to, aby człowiek w ten sposób jeszcze mocniej uświadomił sobie wagę grzechu i moc Bożej miłości. Korzeniem zła jest odwrócenie się od Boga, panowanie „ojca kłamstwa”,⁴ który jako „książę ciemności”,⁵ stał się przez grzech i stale na nowo się staje „księciem tego świata”.⁶ Tę prawdę uwydatnił Pasterz tarnowski w rekolekcjach watykańskich: „Szatan, jako pierwszy antyświadek Boga, chce wszystkich sprowadzić na błędne drogi antyświadcstwa, jakim jest grzech, na drogi swojego *non serviam*. Na manowce grzechu sprowadził szatan naszych pierwszych rodziców podstępłą pokusą antyświadcstwa: «Tak jak Bóg będziecie znali dobro i zło». Stąd po upadku niewiasta rzekła: «Waż mnie zwiódł». Szatan walczy przede wszystkim z tymi, «co strzegą przykazań Boga i mają świadectwo Jezusa»”⁹

Zdaniem ks. bpa Ablewicza, Syn Człowieczy w całym swoim przepowiadaniu i postępowaniu ukazał rys swojej zbawczej misji. Ostatecznie urzeczywistniło się to wszystko w wydarzeniach jerozolimskiej paschy, czyli w misterium paschalnym Chrystusa. Grzech został „przezwycięzony w ofie-

¹ Por. Jan Paweł II, *Encyklika „Dives in misericordia”*, Lublin 1983, nr 3.

² J 3,16-17.

³ Por. J. Ablewicz, *Drugie kazanie wygłoszone podczas wizytacji kanonicznej (Brzesko – 14 VI 1965)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1962-1980, mps s. 1-2; Tenże, *Przemówienie wygłoszone podczas poświęcenia krzyża i witraży w parafii Krzyż (Tarnów – 27 VI 1976)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1962-1980, mps s. 1-2; Tenże, *Przemówienie wygłoszone podczas położenia kamienia węgielnego (Zalesie – 1 V 1977)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1962-1980, mps s. 2.

⁴ Por J 8,44.

⁵ Por Kol 1,13.

⁶ Por J 12,31; 14,30.

⁷ Rdz 3,13.

⁸ Tamże.

⁹ Ap 12,17. J. A b l e w i c z, *Będziecie moimi świadkami. Rekolekcje watykańskie (Wielki Post – 8-14 II 1981)*, Paris 1983, s. 191-192.

rze Baranka Bożego, który stał się «aż do śmierci» posłusznym Sługą, który naprawiając nieposłuszeństwo człowieka, dokonuje odkupienia świata”¹⁰ Chrystus przez złożenie Ojcu Niebieskiemu ofiary z siebie samego stał się „okupem” za ludzkie grzechy. Dzięki Chrystusowi człowiek może uzyskać odpuszczenie grzechów i pojednać się z Bogiem.¹¹

Jezus Chrystus wyzwolił więc ludzkość z grzechu, zakorzenionego dziedzicznie w człowieku i stale na nowo popełnianego. Dzieło odkupienia jest zarazem „usprawiedliwieniem”, którego w imieniu wszystkich ludzi, jako „pośrednik między Bogiem a ludźmi”,¹² dokonał Syn Człowieczy poprzez ofiarę z siebie samego. Ks. bp Ablewicz przybliżył tę prawdę w kazaniu na pogrzebie Ojca Wojnowskiego 8 października 1981 roku: „Bóg nie tylko stworzył człowieka, ale Bóg tego człowieka także odkupił. Gdy człowiek wszedł na manowce grzechu i odłączył się od Boga, nie został jednak zapomniany przez Stwórcę (...). Bóg odkupił nas przez swojego Syna. Ten Syn, Jezus Chrystus, męką i śmiercią krzyżową przebłagał Ojca za nasze grzechy i otworzył niebo”¹³ Można zatem powiedzieć, że „Bóg stworzenia objawia się jako Bóg odkupienia, jako Bóg, który jest wierny sobie samemu, wierny swej miłości do człowieka i do świata, wyrażonej w dniu stworzenia”.¹⁴

Pasterz diecezji tarnowskiej nie tylko podał przejrzysty przekaz objawionej prawdy o dziele Chrystusowego odkupienia, ale także sięgnął do najgłębszych źródeł tego wyzwolenia. To źródło znajduje się w Bogu, a imię brzmi miłość. Bóg jest przede wszystkim Bogiem zbawiającej miłości, która znajduje swój wyraz w przebaczeniu. „On się objawił po to, aby zgładzić grzechy, w Nim zaś nie ma grzechu”¹⁵ I w tym właśnie, według Biskupa tarnowskiego, zawiera się najpełniejsze objawienie tej miłości, którą Bóg ukochał człowieka. Objawienie to dokonało się w Chrystusie i przez Niego. A zatem odkupienie jest darem miłości Boga w Chrystusie.

Chrystus jest Zbawicielem, przyszedł bowiem na świat, aby za cenę swojej paschalnej ofiary wyzwolić człowieka z niewoli grzechu. To zbawcze wyzwolenie, którego Chrystus dokonał w stosunku do człowieka, zawiera zdaniem ks. bpa Ablewicza, niejako dwa wymiary: wyzwolenie od zła i wyzwolenie do dobra, które wzajemnie się dopełniają. Człowiek uwolniony od zła, uzyskał nową zasadę działania, którą jest Duch Święty. W ten sposób stał się on zdolny do nowego poznania i do nowego działania zgodnego z

¹⁰ Jan Paweł II, *Encyklika „Dominum et Vivificantem”*, Watykan 1986, nr 39.

¹¹ Por. J. N a g ó r n y, *Teologiczna interpretacja moralności Nowego Przymierza*, Lublin 1989 s. 270-277.

¹² Por. 1 Tm 2,5.

¹³ J. A b l e w i c z, *Kazanie wygłoszone podczas pogrzebu Ojca Wojnowskiego (br. m. – 8 X 1981)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1981-1982, mps s. 1. Por. Tenże, *Kazanie wygłoszone podczas Mszy św. na rozpoczęcie roku akademickiego w Seminarium Duchownym (Tarnów – 28 IX 1981)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1981-1982, mps s. 3.

¹⁴ Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptor hominis”*, Watykan 1979, nr 9.

¹⁵ 1 J 3,5.

wolą Boga. Podobnie jak Chrystus, żyje odtąd dla Ojca, modli się, miłuje braci i oczekuje z nadzieją życia wiecznego. Jest również zdolny żyć według Ewangelii darami łaski i cnót, a przede wszystkim duchem synowskiej i braterskiej miłości, która otwiera go na Boga i na drugich ludzi, jako braci¹⁶

Biskup wielokrotnie podkreślał w kazaniach, że poprzez to wyzwolenie z grzechu, człowiek odnajduje swoje prawdziwe człowieczeństwo. Otrzymuje światło i moc do wyjścia z labiryntu własnego egoizmu. Uwydatnił również, że wyzwolenie, jakiego dokonał Chrystus za cenę swojej męki i śmierci na krzyżu, jest wyzwoleniem tego, co najgłębsze w człowieku, co dotyczy jego relacji z Bogiem. W tej dziedzinie grzech oznacza niewolę. Chrystus natomiast zwyciężył grzech, by zaszczerpić w chrześcijaństwie na nowo łaskę Bożego synostwa.¹⁷

Zjednoczenie się Chrystusa z każdym człowiekiem jest w ujęciu Pasterza tarnowskiego mocą wewnętrznym przemieniającą, zasadą nowego życia, które nie niszczy, ale trwa ku życiu wiecznemu. To życie wieczne przyobiecane i darowane każdemu człowiekowi przez Ojca w Jezusie Chrystusie, jest ostatecznym spełnieniem człowieka. Jest poniekąd spełnieniem tego „losu”, który odwiecznie zgotował nam Bóg. W Jezusie Chrystusie ukrzyżowanym, złożonym do grobu i zmartwychwstałym, zabłysła człowiekowi raz na zawsze nadzieja życia wiecznego, nadzieja zmartwychwstania w Bogu, ku któremu idzie człowiek poprzez trud ziemskiego życia.¹⁸

Pasterz Kościoła tarnowskiego utrzymywał, że wyzwolenie, jakiego dokonał Jezus Chrystus, zachowuje swój charakter nade wszystko duchowy i „wewnętrzny”. Jednak to wyzwolenie, które jest łaską czyli darem, nie może dokonać się bez udziału człowieka. Człowiek musi je przyjąć wiarą, nadzieją i miłością. Musi – „zabiegać o własne zbawienie z bojaźnią i drzeniem” (Flp 2,12). Świadomy tego nadprzyrodzonego daru, sam winien współpracować z tą wyzwalającą mocą Boga, jaka znajduje swe źródło w odkupieńczej ofierze Chrystusa.¹⁹

¹⁶ Por. J. A b l e w i c z, *Kazanie wygłoszone podczas położenia kamienia węgielnego (Żelazówka – 24 X 1981)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1981-1982, mps s. 2-3

¹⁷ Mówił Ablewicz do parafian z Bochni: „Przez śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa powstaliśmy z grobu grzechu, staliśmy się z powrotem synami Bożymi i obywatelami nieba”. Tenże, *Przemówienie wygłoszone w wigilię obchodu 50-lecia koronacji obrazu Matki Bożej Bocheńskiej (Bochnia – 5 X 1985)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1983-1990, mps s. 2.

¹⁸ Por. J a n P a w e ł I I, *Encyklika „Redemptor hominis”*..., nr 18. Por. także: Cz. R y c h l i Ń s k i, *Człowiek współczesny wobec tajemnicy Odkupienia*, Ruch Biblijny i Liturgiczny 32 (1979), s. 329-336.

¹⁹ „Bóg wzywa nas do uczestnictwa w dziele zbawienia – mówił Ablewicz do alumnów. Mamy Bogu pomagać w dziele zbawienia (...). Mamy Bogu pomagać zbawiać nas samych”. T e n ż e, *Kazanie wygłoszone podczas Mszy św. na rozpoczęcie roku akademickiego w Seminarium Duchownym (Tarnów – 28 IX 1981)*..., s. 3.

II. DAR „NOWEGO ŻYCIA” W CHRYSZTUSIE

Ks. bp Ablewicz zauważył także, że człowiek wyzwolony przez Chrystusa nie tylko dostępuje odpuszczenia grzechów, ale równocześnie zostaje wyniesiony do „«nowego życia»: Syn Boży (...) przez swoją śmierć na krzyżu wyjednał nam odpuszczenie grzechów, przywrócił nam przyjaźń Bożą (...) i dał nam nowe życie”²⁰ „Nowe życie” w Chrystusie jest więc ściśle związane z darem wyzwolenia i wolności. Człowiek wyzwolony z grzechu jest nie tylko wezwany, by żyć w wolności dziecka Bożego, ale otrzymuje także wewnętrzny dar, dzięki któremu jest już innym człowiekiem, który żyje i działa w nowym świecie. Człowiek wyzwolony z grzechu i pojednany z Bogiem może więc prawdziwie prowadzić „nowe życie” w Jezusie Chrystusie²¹ Nowość tego życia polega na tym, że człowiek ma znów dostęp do Boga, bo: „Ci, co byli daleko, stali się bliskimi przez Krew Chrystusa”.²²

Dar „nowego człowieka” w Chrystusie ma swój początek w miłosnej woli Boga. „Człowiek – jak poucza Sobór – jest jedynym na ziemi stworzeniem, którego Bóg chciał dla niego samego”.²³ Natomiast papież Jan Paweł II stwierdził: „Człowiek, tak jak jest «chciany» przez Boga, tak jak został przez Niego odwiecznie «wybrany» [...] przeznaczony do łaski i chwały – to jest właśnie człowiek «każdy», najbardziej «konkretny» i najbardziej «realny»: człowiek w całej pełni tajemnicy, która stała się jego udziałem w Jezusie Chrystusie”²⁴ Zdaniem Pasterza Kościoła tarnowskiego, wezwanie do odkrycia „nowości życia” jest zaproszeniem do wejścia w tajemnicę odkupienia, która w Jezusie Chrystusie oznacza wyzwolenie człowieka spod jarzma grzechu i wejście na drogę zjednoczenia z Bogiem.²⁵ Śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa są zatem podstawową rzeczywistością wyznaczającą ostateczny kształt życia moralnemu chrześcijaninowi.

W rozumieniu istoty „nowego życia” szczególnie ważne jest odniesienie się do krzyża, a więc do śmierci Jezusa Chrystusa. Ta śmierć ma charakter zbawczej ofiary i jest wyrazem miłości. Podkreślił to ks. bp Ablewicz w kazaniu podczas udzielania święceń kapłańskich w katedrze tarnowskiej 24 maja 1987 roku: „Chrystus umiłował nas aż do śmierci krzyżowej. Krzyż jest dowodem miłości Chrystusa do końca. Chrystus nic nie zostawił ze swojego człowieczeństwa, które przyjął. Wydał je całkowicie dla nas, dla naszego

²⁰ T e n ż e, *Przemówienie wygłoszone w wigilię obchodu 50-lecia koronacji obrazu Matki Bożej Bocheńskiej (Bochnia – 5 X 1981)...*, s. 2.

²¹ Por. J. N a g ó r n y, *Teologiczna interpretacja...*, s. 262-263; T e n ż e, *Moralność chrześcijańska jako moralność nowego życia w Chrystusie*, w: *Vivere in Christo. Chrześcijański horyzont moralności*, J. N a g ó r n y, A. D e r d z i u k (red.), Lublin 1996, s. 98.

²² Por. S. R o s i k, „Nowy człowiek” w Chrystusie, *Roczniki Teologiczne* 40 (1993), z. 3, s. 45.

²³ Ef 2,13. KDK, nr 24.

²⁴ J a n P a w e ł I I, *Encyklika „Redemptor hominis”...*, nr 13.

²⁵ Por. J. A b l e w i c z, *Kazanie wygłoszone podczas poświęcenia kaplicy na osiedlu Magdaleny (Gorlice – 26 VIII 1984)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1983-1990, mps s. 2.

zbawienia, aż do śmierci”²⁶ Wyznacza to zasadniczą perspektywę dla życia chrześcijańskiego. Nie tylko dlatego, że krzyż ukazuje doskonałą miłość Chrystusa względem człowieka, lecz nade wszystko dlatego, że przez śmierć Jezusa Chrystusa ta miłość objęła wszystkich ludzi. W świetle krzyża i zmartwychwstania Chrystusa człowiek może pojąć sens pełnienia woli Bożej. Te podstawowe wydarzenia łaski wskazują ponadto, że dopiero przez włączenie chrześcijanina w śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa można prawdziwie do Niego należeć i dzięki Niemu wypełniać wszelkie zobowiązania wobec Boga. Z tego też wynika specyfika działania chrześcijanina, które jest zawsze uczestnictwem w tajemnicy paschalnej Chrystusa. Pascha Chrystusa jest archetypem każdego ludzkiego życia, jest wzorem całkowitego oddania siebie Bogu i ludziom. Co więcej, to sam Jezus Chrystus chce wyrazić tę ogromną tajemnicę miłości Bożej w życiu każdego człowieka i to z Nim, i dzięki Niemu możliwe jest przejście ze śmierci do życia.²⁷

Prawda ta, zdaniem ks. bpa Ablewicza, niesie ze sobą konkretne zadanie do spełnienia. Chrześcijanie są bowiem wezwani do życia wiarą paschalną. Życie tajemnicą paschalną sprowadza się do życia z Chrystusem i w Chrystusie. Wiąż z Chrystusem rodzi konieczność dostrzegania i rozumienia wszystkiego, co wielkie, piękne i szlachetne w człowieku i w świecie. Chrystus powinien być ośrodkiem całego życia człowieka i stałym punktem odniesienia dla jego myśli, pragnień decyzji, szlachetnego zaangażowania się w sprawę dobra.²⁸ Wiąż z Chrystusem nie osłabia, ale umacnia jeszcze bardziej poczucie obowiązku moralnego, rodząc pragnienie starania się o coś rzeczywiście wartościowego. W chrześcijaninie życie własne w Chrystusie powinno zatem stać się życiem samego Chrystusa.

Życie w Chrystusie i włączenie w tajemnicę paschalną realizuje się poprzez życie sakramentalne. Bez wątpienia kluczową rolę odgrywa tutaj chrzest święty, który jest źródłem nowego życia. Rozpoczyna się w tym sakramencie życie Chrystusa w chrześcijaninie.²⁹ Pasterz Kościoła tarnowskiego wizję życia chrześcijańskiego w sposób istotny wiązał z chrztem świętym, który nazwał „zbawczą kąpielą nie tyle w wodzie, co we Krwi

²⁶ T e n ż e, *Kazanie wygłoszone w katedrze tarnowskiej podczas udzielania święceń kapłańskich (Tarnów – 24 V 1987)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1983-1990, mps s. 1.

²⁷ Por. szerzej: J. N a g ó r n y, *Moralność chrześcijańska jako moralność nowego życia...*, s. 93-95; Tenże, *Moralność chrześcijańska. Życie z Chrystusem i w Chrystusie we wspólnocie Kościoła*, w: *Katechizm Kościoła Katolickiego. Wprowadzenie*, M. R u s e c k i, E. P u d e ł k o (red.), Lublin 1995, s. 189-190.

²⁸ „Jakże piękny jest człowiek – mówił Ablewicz na pogrzebie ks. Józefa Pasterskiego – którego myśli, uczucia, pragnienia, słowa i czyny kształtuje na każdy dzień Mistrz z Nazaretu, sam Bóg. Jakże piękny jest Boży człowiek, który pełni sprawiedliwość”. Tenże, *Kazanie wygłoszone w czasie wprowadzenia do katedry zwłok Rektora Seminarium Duchownego w Tarnowie ks. Józefa Pasterskiego (Tarnów – 4 XI 1963)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1983-1990, mps s. 3.

²⁹ Por. J. N a g ó r n y, *Moralność chrześcijańska jako moralność nowego życia...*, s. 96.

Boga-Człowieka, jaką przelał za nas”³⁰ Nawiązywał przy tym wyraźnie do nauki św. Pawła, który ukazywał ten sakrament jako zjednoczenie osobowe z Chrystusem. „Przez chrzest – pisał w jednym z listów pasterskich na Wielki Post – staliśmy się nowym stworzeniem i narodził się w nas nowy człowiek (...) Przy chrzcielnicy zaczęliśmy nosić w sobie Boga, naszego Stwórcę (...). Przy chrzcielnicy dokonały się nasze zaślubiny z Bogiem, który na znak tych zaślubin przyoblekł duszę każdego z nas w godową szatę łaski uświęcającej. Dlatego przez chrzest staliśmy się nowym człowiekiem”.³¹ Owocem chrztu świętego jest zatem „nowość życia”, co zresztą wyraźnie uwydatnił ks. bp Ablewicz w dalszej części listu: „Przez chrzest człowiek zmartwychwstaje z grobu grzechu i odrzucenia do nowego życia”³²

Biskup tarnowski wyjaśniał, że „człowiek stary” to „człowiek grzechu”, a „człowiek nowy” to ten, który dzięki Chrystusowi odnajduje w sobie pierwotny obraz i podobieństwo do Stwórcy. „Stary człowiek”, zrodzony z grzesznego Adama i żyjący w zakłamaniu³³, umiera i zostaje pogrzebany, aby wyszedł z grobu nowy człowiek, który jest stworzony na obraz Chrystusa i ożywiony tym samym duchem. Uczestniczy on w darze życia i należy do nowego świata, to znaczy do nowego stworzenia.³⁴ Tak więc przez chrzest dokonała się w człowieku jedyna w swoim rodzaju przemiana: z „dawnego człowieka” w „nowego człowieka”, czyli w jego naturze nastąpiła zmiana układów odniesienia: „z człowieka żyjącego w świecie” stał się on „żyjącym w Chrystusie”³⁵ W ten sposób nastąpiło nawiązanie – a w zasadzie przywrócenie – szczególnej, bliskiej relacji pomiędzy człowiekiem a jego Stwórcą. W wyniku ontycznej przemiany, chrześcijanin otrzymał niezwykły dar uczestnictwa w życiu samego Chrystusa. Ten dar oznacza nieustanne przenikanie natury ludzkiej boskim wymiarem miłości i zażyłości, czyli jest wejściem człowieka na drogę szerokiej współpracy z Bogiem-Chrystusem. Ks. bp Ablewicz podkreślał, że w życiu każdego chrześcijanina proces ten został zapoczątkowany na chrzcie świętym, w którym przez zanurzenie w śmierci Chrystusa, chrześcijanin uczestniczy w Jego zmartwychwstaniu, czyli staje się nowym stworzeniem, żywym podmiotem Tajemnicy, w której Bóg odnawia w każdym „starego człowieka”, stwarzając go niejako

³⁰ J. A b l e w i c z, *Chrzest naszą paschą. List pasterski na Wielki Post (Tarnów – 22 II 1973)*, w: T e n ż e, *Kościółowi napisz. Listy. Odezwy, modlitwy okolicznościowe 1962-1989*, A. K o k o s z k a, A. P a c i o r e k (red.), Katowice 1991, s. 193-194.

³¹ Tamże, s. 191.

³² Tamże, s. 194.

³³ Por. Rz 6,6; Kol 3,9.

³⁴ Por. J. A b l e w i c z, *Konferencja wygłoszona do sióstr świętego Józefa (Tarnów – 1 V 1983)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1983-1990, mps s. 3-11.

³⁵ Por. Rz 6,11b. Biskup tak pisał we wspomnianym wyżej liście pasterskim: „Chrzcielnica jest górą przemienienia, na której dokonała się nasza Pascha, czyli przejście «z ciemności do przedziwnego światła» (1 P 2,10) (...). Jest to światłość nowego stworzenia (2 Kor 5,12), nowego człowieka (Ef 4,24; Kol 3,10) i dziecka Bożego (Ga 4,47)” T e n ż e, *Chrzest naszą paschą. List pasterski...*, s. 190.

„na nowo” przez łaskę – na podobieństwo swego Jednorodzonego Syna.³⁶ Stąd można stwierdzić za Biskupem, że „chrzest jest źródłem naszej mocy (...) Przez chrzest bowiem człowiek jednoczy się z Chrystusem, który zmartwychwstał. Nosząc Chrystusa Zmartwychwstałego w swoim wnętrzu, mamy gwarancję, że i my z Nim zmartwychwstaniemy”.³⁷

Odwołanie się do zmartwychwstania ukazuje więc najistotniejsze przesłanki i przyczyny możliwości dokonania w człowieku – przez Jezusa Chrystusa – jakościowej przemiany w jego strukturze ontycznej, a następnie w jego postępowaniu moralnym. Przesłanki te nie miałyby jednak antropologicznych podstaw, gdyby nie było wcielenia Chrystusa. Dlatego ks. bp Ablewicz wskazał, że dzięki temu, iż Chrystus przyjął ludzką kondycję, może przekazać wszystkim zjednoczonym z Nim przez chrzest życie, które ma w sobie. W tym miejscu należy jeszcze podkreślić, że to, czego dokonuje Chrystus w człowieku na chrzcie świętym, nie powoduje w nim zmiany „na kogoś całkowicie innego”. Nie następuje więc nowy akt stworzenia tegoż człowieka, lecz Chrystus zaszczepia w nim „nową jakość”, nową osobliwość będącą niezatartym znamieniem nadającym mu godność „dziecka Bożego”.³⁸

Nowość stworzenia, nowa jakość, którą Chrystus zaszczepił w chrześcijaninie, nie może jednak tkwić w człowieku na poziomie obojętności, tak po prostu istnieć lub nie istnieć. To, co dokonało się sakramentalnie, jest rzeczywistością żywą, egzystencjalną, przejawiającą się w głębi jego istnienia. Wszystko to jest dane jako rzeczywistość, którą trzeba przyswoić i doprowadzić do jej faktycznej realizacji.³⁹ Nowe życie jest więc darem, a jednocześnie zadaniem dla każdego ochrzczonego człowieka. Stając się radykalnie nowym stworzeniem, powinien on wedle tego postępować.⁴⁰ Pasterz tarnowski wiedział o tym doskonale i dlatego ucząc wiernych swojej diecezji o ich przynależności do Chrystusa, wyprowadził za św. Pawłem zasadnicze aspekty życia moralnego chrześcijan, wynikające z sakramentu chrztu św. Związek tego sakramentu z życiem moralnym odśłania w sposób zasadniczy właśnie idea „nowego życia”

³⁶ „Św. Paweł pięknie tłumaczy – zaznaczył Ablewicz – skąd płynie ta przeogromna moc zbawcza wody chrzcielnej. Oto wyjaśnia, że przez chrzest «zostaliśmy zanurzeni w śmierć Chrystusa» i «zostaliśmy razem z Nim pogrzebani», abyśmy z Nim zmartwychwstali i «wkroczyli w nowe życie» (Rz 6,3-5)” T e n ż e, *Chrzest naszą paschą. List pasterski...*, s. 193.

³⁷ Tamże, s. 192-194.

³⁸ Por. J. N a g ó r n y, *Rola wiodących idei biblijnych w teologii moralnej*, w: *Veritatem Facientes. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Franciszka Greniuka*, J. N a g ó r n y, J. W r ó b e l (red.), Lublin 1997, s. 291.

³⁹ Por. K. R a h n e r, *Przez Syna do Ojca*, tłum. A. Morawska, D. Szumska, Kraków 1979, s. 181.

⁴⁰ Por. J. N a g ó r n y, *Moralność chrześcijańska jako moralność nowego życia...*, s. 100-101.

III. ZOBOWIĄZANIA MORALNE CZŁOWIEKA OBDARZONEGO „NOWOŚCIĄ ŻYCIA” NA CHRZCIE ŚWIĘTYM

Według Biskupa Ablewicza, człowiek ochrzczony to ten, kto już umarł dla grzechu i jednocześnie ktoś, kto jest wezwany do nieustannej walki z grzechem. Ochrzczony już „przyoblekł się w Chrystusa”⁴¹, ale jednocześnie ma wciąż przyoblekać się w Niego.⁴² Z tego wynika, że chrześcijanie, którzy przeszli ze śmierci do życia, są powołani do nieustannego uśmiercania w sobie tego, co zadawałoby kłam „nowemu życiu” Z tym wiąże się także wezwanie do kroczenia drogą świętości⁴³. A „być świętym – zdaniem Pasterza Kościoła tarnowskiego – to znaczy starać się myśleć tak, jak myślał Chrystus, pragnąć tak, jak pragnął Chrystus, mówić tak, jak mówił Chrystus, czynić tak, jak czynił Chrystus, stać się drugim Chrystusem (*alter Christus*), a przez to autentycznym świadkiem Chrystusa i prawdziwym chrześcijaninem”⁴⁴

Zdaniem Biskupa, „nowe życie” jako zasadnicza sytuacja życiowa człowieka wzywa również do trwania w braterskiej wspólnoty Kościoła, a także do miłości wobec wszystkich ludzi i troski o ich zbawienie.⁴⁵ Ostatecznie oznacza to wezwanie do naśladowania Chrystusa i zjednoczenia się z Nim. Oczywiście naśladowania Chrystusa nie można traktować jedynie jako tylko przyjęcia Jego nauki, gdyż oznacza ono coś bardziej radykalnego. Jest to przede wszystkim przyłgnięcie do osoby Jezusa, uczestnictwo w Jego życiu i przeznaczeniu. Pójście za Jezusem i naśladowanie Go w swoim życiu nie jest więc jakimś tylko zewnętrznym naśladownictwem, albowiem dotyka głębi człowieka. Wiąże się to z tym, że Chrystus przez wiarę zamieszkuje w sercu wierzącego. Dlatego upodobnienie się do Pana dokonuje się Jego mocą. Jest owocem czynnej obecności Ducha Świętego w chrześcijaninie. Pro-

⁴¹ Ga 3,27.

⁴² Wołał Ablewicz w jednym z listów pasterskich na Wielki Post: „Drogi Bracie i Siostrze! Uklęknij dzisiaj przynajmniej w myśli przy tej chrzcielnicy, przy której zostałeś ochrzczony. Przez nią oblicze Twej duszy zajaśniało jako słońce, a odzienie Twej duszy stało się białe jak światło. Stałeś się bowiem wówczas nowym stworzeniem i nowym człowiekiem. Na początku Wielkiego Postu w szczególny sposób postanów walczyć z grzechem, aby zawsze być tym nowym stworzeniem i nowym człowiekiem, zrodzonym z Boga przez wodę chrztu św. (...), postanów żyć na każdy dzień z duszą przyobleczoną w szatę łaski uświęcającej, aby na każdy dzień być dzieckiem Bożym i każdego dnia mieć prawo mówić do Boga: «Ojcie mój»” T e n ż e, *Chrzest naszą paschą. List pasterski...*, s. 191.

⁴³ Por. T e n ż e, *Przemówienie wygłoszone podczas ślubów zakonnych (Biała Niżna – 13 VIII 1975)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza, Teczka 1962-1980*, mps s. 1; T e n ż e, *Przemówienie wygłoszone podczas spotkania opłatkowego pań z Apostolstwa Dobroczynności (br. m. – 14 I 1978)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza, Teczka 1962-1980*, mps s. 4.

⁴⁴ T e n ż e, *Będziecie moimi świadkami...*, s. 49.

⁴⁵ Por. T e n ż e, *Kazanie wygłoszone w czasie wprowadzenia do katedry zwłok Rektora Seminarium Duchownego w Tarnowie ks. Józefa Pasterskiego (Tarnów – 4 XI 1963)...*, s. 4-5; T e n ż e, *Kazanie wygłoszone na rozpoczęcie kursu katechetycznego dla sióstr zakonnych w kaplicy sióstr Urszulanek (Tarnów – 1966)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza, Teczka 1962-1980*, mps s. 8; T e n ż e, *Chrzest naszą paschą. List pasterski...*, s. 192-193.

wadzi to do stwierdzenia, że człowiek o własnych siłach jest niezdolny naśladować Chrystusa i przeżywać Jego miłość, lecz staje się to możliwe jedynie mocą udzielonego mu daru łaski. Jest to wyraźne ukazanie, że podstawą pójścia za Jezusem i naśladowania Go jest dar „nowego życia”⁴⁶

Nowość tego życia, które daje Jezus, zasadza się ponadto na obdarowaniu każdego człowieka osobą Ducha Świętego. „Na dowód tego, że jesteście synami, Bóg wysłał do serc naszych Ducha Syna swego, który woła: «Abba Ojczy»”⁴⁷ Życie w Chrystusie jest więc równocześnie życiem w Duchu Świętym. To Duch Święty kształtuje w chrześcijaństwie podobieństwo do Jezusa, przekształcając Go na Jego obraz. To dzięki Niemu chrześcijanin może przewyciężyć w sobie to, co w nim przynależy jeszcze do starego człowieka.⁴⁸ W Jego mocy i obfitości darów należy także odczytywać program swego życia i odnaleźć należne miejsce w świecie. Dla ks. bpa Ablewicza Duch Święty jest źródłem życia chrześcijańskiego, jest tym, który przenika i ożywia, i staje się sprawcą działania dobra w człowieku: „Ten Duch Święty przychodzi do nas i nam przypomina: «Nie rób tego, czyń to, bo inaczej będziesz nieszczęśliwy»”⁴⁹ W ten sposób Duch Święty w ścisłym zjednoczeniu z Bogiem Ojcem i Synem Bożym, staje się głównym wychowawcą człowieka⁵⁰ Dzięki Duchowi Świętemu chrześcijanin uczestniczy w życiu i miłości Chrystusa oraz zostaje obdarzony mocą, która pozwala mu świadczyć o Chrystusie całym życiem. Pasterz tarnowski często zachęcał wiernych, aby byli otwarci na Jego działanie w historii swego życia i nie bali się odważnie działać w Jego mocy. Otwarcie na Ducha Świętego pozwala spojrzeć na całe swoje życie jako na Boży dar miłości.⁵¹

Dar „nowego życia” w Chrystusie, zdaniem ks. bpa Ablewicza, pomaga zdobyć się na odwagę, „wejść” w życie Boże i uznać Boga jako Brata, a Ducha Świętego jako Moc ożywiająca. To natomiast pociąga za sobą ko-

⁴⁶ Por. J. N a g ó r n y, *Moralność chrześcijańska jako moralność nowego życia...*, s. 115-116.

⁴⁷ Ga 4,6.

⁴⁸ Por. S.T. P i n c k a e r s, *Źródła moralności chrześcijańskiej*, przeł. A. Kuryś, Poznań 1994, s. 127-129. Por. także: J. N a g ó r n y, *Moralność chrześcijańska jako moralność nowego życia...*, s. 101; T e n ż e, *Moralność chrześcijańska. Życie z Chrystusem...*, s. 191-192.

⁴⁹ J. A b l e w i c z, *Przemówienie wygłoszone podczas nabożeństwa nawiedzenia obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej (Nowe Rybie – 1 VI 1969)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1962-1980, mps s. 11.

⁵⁰ T e n ż e, *Duch Święty przewodnikiem na drodze chrześcijańskiej świętości. List pasterski z okazji 60 rocznicy śmierci Sługi Bożej Karoliny Kózkówny (Tarnów – 11 VI 1974)*, w: T e n ż e, *Kościółowi napisz...*, s. 213. Por. T e n ż e, *Duch Święty przewodnikiem na drodze chrześcijańskiej ofiary. List pasterski z okazji 60 rocznicy śmierci Sługi Bożej Karoliny Kózkówny (Tarnów – 11 VI 1974)*, w: T e n ż e, *Kościółowi napisz...*, s. 216-220.

⁵¹ Por. T e n ż e, *Przemówienie wygłoszone podczas uroczystości 85 rocznicy działalności Ojców Redemptorystów w Tuchowie (Tuchów – 1 V 1978)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1962-1980, mps s. 1-17.

nieczność odkrycia w swej głębi duszy nowego człowieczeństwa.⁵² Człowiek, który pod wpływem Ducha Świętego może uczestniczyć w życiu z Bogiem nazywając go Ojcem, jest bowiem człowiekiem nowym, synem na nowo narodzonym z miłosiernej miłości Boga.

Biskup tarnowski podkreślił również, że dzięki „nowemu życiu” w Chrystusie, chrześcijanie mają zapewnione zwycięstwo nad sobą, nad swoimi słabościami, nad tym wszystkim, co ich ogranicza i nie zawsze pozwala żyć zgodnie z wyznawanymi wartościami. Jezus daje bowiem człowiekowi możliwość przeżywania w jego wnętrzu spotkania z nieskończonością, daje siłę do dźwigania się z upadków, niesie także doświadczenie radości i wytrwałości, zdolność miłowania ludzi jak braci oraz zdolność do bojujowania o prawdę i sprawiedliwość.⁵³

Tak wzniosła i pełna ideałów wizja „nowego życia” w Chrystusie, nie jest jakimś „rzucaniem słów na wiatr”, wyrazem bezpodstawnej euforii, obliczonym na łatwe „agitowanie” człowieka w imię Chrystusa. Ks. bp Ablewicz każdorazowe tego rodzaju przepowiadanie popierał realizmem życia i jednocześnie mocą łaski Chrystusowej. Aby podjąć te wzniosłe perspektywy „nowych ludzi” i aby one mogły stać się realnym programem każdego człowieka, chrześcijanie powinni zdobyć umiejętność wejścia w samego siebie. W tym celu powinni poznać swoje uzdolnienia i ograniczenia oraz je zaakceptować. Powinni wreszcie odkryć w sobie i w innych tajemniczą obecność Boga, który sprawia, że „żyjemy, poruszamy się i jesteśmy”,⁵⁴ czyli odkryć w sobie źródło nowego życia, nową siłę do przemieniania świata.⁵⁵

Powyższe rozważanie w oparciu o analizę kazań ks. bpa Jerzego Ablewicza wskazuje wyraźnie, że nowy byt i nowe życie na gruncie zbawczego dzieła Chrystusa rozstrzyga o działaniu chrześcijanina i określa to, że podstawowa aktywność przysługuje „bogactwu łaski Bożej”,⁵⁶ a od człowieka

⁵² Por. T e n ż e, *Przemówienie wygłoszone do subdiakonów (Tarnów – 19 II 1967)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1983-1990, mps s. 2-3.

⁵³ Por. T e n ż e, *Miłość i sprawiedliwość drogą prawdziwego człowieczeństwa. List pasterski na rozpoczęcie VII roku Wielkiej Nowenny (Tarnów – 1963)*, w: T e n ż e, *Kościółowi napisz...*, s. 38-42; T e n ż e, *Kazanie wygłoszone w czasie wprowadzenia do katedry zwłok Rektora Seminarium Duchownego w Tarnowie ks. Józefa Pasterskiego (Tarnów – 4 XI 1963)...*, s. 3; Tenże, *Kazanie wygłoszone podczas konsekracji kościoła (Będziemyśl – 17 VIII 1966)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1962-1980, mps s. 3; T e n ż e, *Kazanie wygłoszone w katedrze podczas uroczystości św. Stanisława Biskupa i Męczennika (Tarnów – 10 IX 1978)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1962-1980, mps s. 2-14.

⁵⁴ Dz 17,28.

⁵⁵ Por. T e n ż e, *Kazanie wygłoszone w czasie wprowadzenia do katedry zwłok Rektora Seminarium Duchownego w Tarnowie ks. Józefa Pasterskiego (Tarnów – 4 XI 1963)...*, s. 3-12; T e n ż e, *Kazanie wygłoszone podczas uroczystości dekanalnej ku czci św. Stanisława Kostki (Zawada – 1967)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1962-1980, mps s. 1-16; T e n ż e, *Przemówienie podczas inauguracji roku akademickiego 1967/68 (Tarnów – 1967)*, w: ADT, *Kazania Biskupa Jerzego Ablewicza*, Teczka 1962-1980, mps s. 1-7.

⁵⁶ Por. Ef 1,7.

wymaga się przede wszystkim żywej wiary, decyzji wkroczenia w zasięg wolności od prawa grzechu i śmierci oraz realizacji prawa moralnego nie według litery, ale według ducha.⁵⁷ „Nowy człowiek” postępuje więc w Chrystusie i w Duchu Świętym, co w praktyce oznacza przyjęcie wezwania moralnego Boga odczuwanego nie jako przymus, ale jako szansa samourzeczywistniania i coraz to pełniejszego rozwoju. Skuteczność i wartość działania ludzkiego nabiera najpełniejszego wymiaru w osobie Jezusa Chrystusa. Od Niego zależy pomyślność i efekt dokonanych czynów. Stąd nie ma prawdziwego życia chrześcijańskiego bez odniesienia do Chrystusa, bez zakorzenienia swojego życia w Nim.

ERLÖSENDE CHARAKTER DER CHRISTLICHEN MORAL IN DER LEHRE
JERZY ABLEWICZ DES BISCHOFS VON TARNOW (1962-1990)

Z u s a m m e n f a s s u n g

Der Bischof von Tarnow, Jerzy Ablewicz, lehrte in seinen Predikten und Hirtenbriefen, die er an die Gläubigen aus der Diözese Tarnow gerichtet hat, dass die Wahrheit über das Morallebens des Menschen nie ohne Christus und seinem Heilswerk abgelesen sein kann. Der Christ, der eine Sünde begehen hat, ist nicht sich selbst gelassen, sondern er hat das Versprechen des Erlösung bekommen. Dieses Versprechen bedeutet in Person Jesu Christi die Umwandlung und die Befreiung von der Herrschaft der Dunkelheit des Übels und der Sünde. Der Christ hat, durch diese Befreiung, das Licht und die Kraft bekommen, um aus dem Labyrinth des eigenen Egoismus auszusteigen. Er hat auch das Bewußtsein seiner Würde sowie des transzendentalen Wertes seiner Menschlichkeit und des Sinnes seiner Existenz, die auf die Teilnahme im ewigen Leben Gottes zugeht, wiedergefunden.

Die ausdrückliche Hervorhebung der Rolle Jesu bei der ontischen Transformation – der Umwandlung des Menschen aus dem „alten“ zu dem „neuen“ – wurde für Bischof von Tarnow ein Ausgangspunkt bei dem Zeigen der Wahrheit über die wirklichen Neuheit des christlichen Lebens in Christus. Der Christ als der „neue Mensch“, behaltend sein natürlichen Dynamismus, seine natürliche Begabung für die Entwicklung, dank der Einbeziehung in Jusu Christi, hat die neue Möglichkeiten bekommen. Durch diese Möglichkeiten kann er die Moralbotschaft in der Fülle annehmen und Christus in seinem Leben nachfolgen. Dieses Geschenk „des neuen Lebens“ hat also der Menschen ganz neue Möglichkeit einen näheren Beziehung mit Gott gegeben, und dadurch der Führung des christlichen Lebens nach Maß der Berufung, die sie bekommen haben.

⁵⁷ Por. J, 4,24.